

УДК 005.915

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: АДАПТАЦІЯ ПОНЯТТЯ ДО СУЧАСНИХ УМОВ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Фоменко А. В., викладач-стажист (ХНЕУ)

У статті проаналізовано і удосконалено поняття «фінансова безпека підприємства». Обґрунтовано місце фінансової безпеки в забезпеченні ефективного функціонування суб'єктів господарювання. Запропоновано удосконалене та обґрунтоване адаптоване до сучасних умов розвитку економіко-правової держави комплексне визначення фінансової безпеки підприємства, впровадження якого, на думку автора, буде сприяти вдосконаленню фінансової діяльності суб'єкта господарювання в цілому.

Ключові слова: безпека, фінансова безпека, загроза.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку економіки країни, в умовах кризи та за складних трансформаційних процесів суттєво ускладнюються умови господарювання вітчизняних підприємств. Ефективність діяльності суб'єктів господарювання зумовлюється переважно станом їх фінансів, що призводить до необхідності розгляду проблеми забезпечення фінансової безпеки (ФБ) підприємств.

Проблеми економічної безпеки потрапили до поля зору представників вітчизняної економічної науки порівняно недавно. Чинником виникнення та постійного посилення уваги до цих проблем є трансформаційна криза української економіки, яка охопила всі сфери і стала суттєвою перешкодою на шляху забезпечення сталого розвитку економіки та суспільства. Тому питання забезпечення фінансової безпеки України розглядається як один із найважливіших національних пріоритетів, який вимагає посиленої уваги представників владних структур, політичних партій, науковців, широкої громадськості.

Недостатність уваги до проблем фінансової безпеки може привести навіть при високий доходності бізнесу до того, що підприємство стане ціллю ворожого поглинання та, з іншого боку, ріст темпів бізнесу викликає більш високу залежність підприємств від зовнішніх джерел фінансування та, можливо, втрату самостійності у прийнятті управлінських рішень.

Саме тому важливий компетентний аналіз системи фінансової безпеки підприємства, виявлення загроз, що приводить до втрати фінансової безпеки, з ціллю вибору та обґрунтування заходів, що протидіють вказаній тенденції, та, по-друге, для визначення оптимальної фінансової стратегії підприємства, спрямованої на досягнення його стійкості в короткостроковому та довгостроковому періоді.

Проблема фінансової безпеки вимагає комплексного підходу, здійснення якого досить складний процес. У зв'язку з цим виникає гостра

потреба в науковій та практичній розробці даної проблеми, розуміння суті безпеки в цілому та фінансової безпеки в тому числі.

Таким чином, актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю всебічного наукового аналізу змісту комплексного поняття «фінансова безпека» на сучасному етапі розвитку економіко-правової держави та за умов трансформаційних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Деякі аспекти фінансової безпеки були розглянуті в працях таких вчених, як Барановский О. І. [1], Бланк І. О. [2], Горячева К. С. [3], Кузенко Т. Б. [4] та ін. Нажаль, серед відомих нам робіт лише незначна кількість тих, що розглядають процес забезпечення фінансової безпеки комплексно. Беззаперечною перешкодою на шляху комплексного забезпечення високого рівня фінансової безпеки будь-якого підприємства є відсутність єдиного, науково обґрунтованого та офіційно затвердженого підходу до визначення самого поняття «фінансова безпека».

Ціллю статті є наукове обґрунтування теоретичних особливостей основних дефініцій, що характеризують фінансову безпеку підприємства, формування та обґрунтування адаптованого до сучасних умов розвитку економіко-правової держави визначення фінансової безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу.

Єдиним нормативним документом, в якому визначено поняття безпеки, є закон України «Про основи національної безпеки України». У цьому законі зазначається, що Національна безпека країни – це захищеність життєво важливих інтересів людини, громадянина, суспільства й держави, за якою забезпечується сталий розвиток суспільства, сучасне виявлення, запобігання й нейтралізація реальних та потенціальних загроз національним інтересам [5]. Безумовно, поняття економічної безпеки підприємства та фінансової безпеки відрізняється від поняття національної безпеки в

цілому. Нажаль, у офіційних нормативних документах України названі поняття відсутні. Стандарти фінансово-економічної безпеки не розроблені.

У ході дослідження для встановлення найбільш оптимального визначення поняття «фінансова безпека», автором прийнято рішення порівняти наукові думки відомих вчених. Аналіз наукової літератури [1 – 9] дозволяє визначити особливі характеристики фінансової безпеки

підприємства та запропонувати більш повне її трактування.

Не дивлячись на складність забезпечення фінансової безпеки підприємства та новизну сформульованого автором поняття для більшості вітчизняних підприємств, високий рівень фінансової безпеки є досить значимим елементом сучасного менеджменту підприємства, що беззаперечно впливає на досягнення високого рівня його загального розвитку.

Таблиця 1

Визначення поняття «фінансова безпека»

Автор	Визначення
К. Горачева [3]	Це такий фінансовий стан, що характеризується, по-перше, збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, технологій та послуг, які використовуються підприємством, по-друге, стійкістю до зовнішніх та внутрішніх загроз, по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечити реалізацію його фінансових інтересів, цілей та задач достатнім обсягом фінансових ресурсів, по-четверте, забезпечувати розвиток цієї фінансової системи.
Р.С. Папехін [8]	Здатність підприємства самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію відповідно до цілей загальної корпоративної стратегії в умовах невизначеного і конкурентного середовища.
Т.Б. Кузенко [4]	Стан найбільш ефективного використання інформаційних, фінансових показників, ліквідності та платоспроможності, рентабельності капіталу, що знаходиться в межах своїх граничних значень.
В. Мунтіян [7]	Стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, відображеного в оптимальних значеннях фінансових показників прибутковості та рентабельності бізнесу, якості правління, використання основних та обігових фондів підприємства, структури його капіталу, норм дивідендних виплат за цінними паперами, а також курсової вартості його цінних паперів як синтетичного індикатора поточного фінансово-господарського стану підприємства і перспектив його технологічного та фінансового розвитку.
І.А. Бланк [2]	Кількісний і якісно детермінований рівень фінансового стану підприємства, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенціальних загроз зовнішнього та внутрішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному і перспективному періоді.
О.І. Судакова [9]	Важлива складова частина економічної безпеки підприємства, що базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності фінансів підприємства, яка відображається через систему критеріїв і показників його стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових резервів, фінансову стабільність, ступінь захищеності фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин.

Виходячи з наведених визначень (табл. 1.), можна зробити висновок, що всі визначення мають між собою подібності, але кожен автор зосереджується на окремому елементі характеристики фінансового права.

З точки зору автора, серед наведених у табл. 1., найбільш повним є визначення І. А. Бланка [2], що охоплює найважливіші аспекти процесу комплексного забезпечення високого рівня фінансової безпеки суб'єкта господарювання.

На основі результатів дослідження автором запропоновано доповнити існуючий перелік таким визначенням поняття «фінансова безпека

підприємства» - це стан найбільш ефективного використання фінансових, інформаційних, людських та ін. ресурсів задля реалізації та захищеності фінансових інтересів суб'єкта господарювання в поточному та перспективному періоді на усіх рівнях фінансових відносин.

Вказане визначення привертає увагу до сутнісних характеристик фінансової безпеки:

це цілісна, самостійна система, виділення якої ґрунтується на ключовій ролі фінансових ресурсів підприємства, бо саме цей вид ресурсів може бути конвертованим в будь-який інший з мінімальними часовими витратами;

фінансова безпека пов'язана з формуванням та ефективним втіленням пріоритетних цілей та завдань стратегічної діяльності підприємства.

Процес розробки та реалізації комплексного механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства з попереднім точним та науково обгрунтованим визначенням її поняття призводить до максимальної ефективності функціонування підприємства.

Висновки. Таким чином, у ході теоретичного дослідження основних дефініцій, що характеризують фінансову безпеку, сформовано та обгрунтовано адаптоване до сучасних умов розвитку економіко-правової держави визначення фінансової безпеки підприємства, впровадження якого, на думку автора, буде сприяти вдосконаленню фінансової діяльності суб'єкта господарювання в цілому.

Комплексне дослідження змісту аналізованого поняття та запропоноване оптимальне, на думку автора, його визначення, можуть скласти основу для подальших наукових розробок даної наукової сфери.

Практична значимість дослідження полягає в тому, що основні висновки та отримані результати можуть бути застосованими при розробці механізму забезпечення фінансової безпеки вітчизняних підприємств реального сектору економіки.

Анотація. В статті проаналізовано і усовершенствовано поняття «фінансова безпека підприємства». Обосновано місце фінансової безпеки в забезпеченні ефективного функціонування суб'єктів господарювання. Предложено адаптированное к современным условиям развития государства комплексное определение фінансової безпеки підприємства.

Ключевые слова: безпека, фінансова безпека, загроза.

Summary. The basic notion of enterprise financial security is considered and improved in the given article. Importance of financial security is ground. The author offer improved notion, the approach to integrated assessment of financial security level of enterprise.

Key words: safety, financial safety, threat.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Барановський О.І. Фінансова безпека: монографія. Інститут економічного прогнозування. / О. І. Барановський. – К. : Фенікс, 1999. – 338 с.
2. Бланк И.А. Управление фінансової безпекою підприємства. / И. А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.
3. Горячева К.С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01. – К.: НАУ, 2006. – 17 с.
4. Кузенко Т. Б. Управление фінансової безпекою на підприємстві / Т. Б. Кузенко // БИЗНЕСИНФОРМ. – 2007. – № 12 (1). – с. 27-29
5. Про основи національної безпеки України: Закон України // Відомості ВР. – 2003. – № 39.
6. Загорельская Т.Ю. Фінансовая безпека підприємства как объект управления // Т. Ю. Загорельская. – Наук. праці ДНТУ. Вип. 103-4. – Донецьк, ДонНТУ, 2006. – С. 215 – 218.
7. Мунтян В.І. Економічна безпека України. / В. І. Мунтян. – К.: КВІЦ, 1999. – 464 с.
8. Папехин Р.С. Индикаторы фінансової безпеки підприємств. / Р. С. Папехин. – Волгоград: Волгоградское научное изд-во, 2007 – 16 с.
9. Судакова О. І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / О. І. Судакова // Економічний простір. – 2008. – № 9. – С. 140-148.

*Рецензент д.е.н., професор ХНЕУ Лепейко Т.І.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Зубенко В.О.*